

Зміст

Передмова	13
Модуль I. Загальні основи та історія педагогіки.....	14
Тема 1. Педагогіка як наука і мистецтво	17
1.1. Об'єкт та предмет педагогіки.....	18
1.2. Функції та завдання педагогічної науки	19
1.3. Основні категорії педагогіки	20
1.4. Система педагогічних наук	22
1.5. Педагогіка в системі наук про людину.....	24
Питання для повторення.....	24
Тести для самоконтролю	24
Завдання для самостійної роботи	26
Література	26
Тема 2. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень	27
2.1. Поняття методології наукового пізнання. Рівні методологічного знання.....	28
2.2. Особливості науково-педагогічного дослідження та основні вимоги до нього	31
2.3. Логіка наукового дослідження. Специфіка основних етапів науково-педагогічного дослідження	33
2.4. Методи педагогічного дослідження	34
Питання для повторення.....	35
Тести для самоконтролю	35
Завдання для самостійної роботи	36
Література	37
Тема 3. Мета виховання	38
3.1. Мета виховання, її об'єктивний характер. Загальнолюдські цінності як основа цілей виховання	39
3.2. Еволюція мети виховання на різних етапах розвитку суспільства	40
3.3. Основні напрями та головні завдання всебічного гармонійного розвитку особистості	43
3.4. Мета і завдання національного виховання на сучасному етапі розвитку України.....	44
Питання для повторення.....	45
Тести для самоконтролю	46
Завдання для самостійної роботи	47
Література	47
Тема 4. Огляд Історії розвитку зарубіжної педагогіки.....	48
4.1. Предмет і завдання історії педагогіки. Виникнення освіти й виховання.....	49

4.2. Особливості систем освіти й виховання в Давньому світі.....	51
4.4. Виховання та освіта в епоху Середньовіччя та Відродження.....	57
4.5. Школа та педагогіка Нового часу	62
4.6. Школа та педагогіка Новітнього часу	71
Питання для повторення.....	73
Тести для самоконтролю	73
Завдання для самостійної роботи	75
Література	75
Тема 5. Історичний розвиток вітчизняної педагогіки	76
5.1. Витоки розвитку української педагогіки	77
5.2. Освіта й виховання в Київській Русі (IX – XIV ст.).....	78
5.3. Школа і педагогічні ідеї в Україні в XVI – XVIII ст.....	79
5.4. Школа та педагогічна думка в Україні у XIX – на поч. XX ст.	85
5.5. Школа й педагогіка України в радянський період	96
5.6. Сучасна система освіти в Україні.....	101
Питання для повторення.....	102
Тести для самоконтролю	102
Завдання для самостійної роботи	103
Література	103
Тема 6. Модернізація освіти України в контексті Болонського процесу ...	105
6.1. Сутність феномену «Болонський процес».....	106
6.2. Хронологія подій та основні документи Болонського процесу.....	108
6.3. Європейська кредитно-трансферна система накопичення кредитів – ECTS	110
6.4. Кредитно-модульна система організації навчального процесу ..	112
6.5. Забезпечення високоякісних стандартів вищої освіти	119
Питання для повторення.....	132
Тести для самоконтролю	132
Завдання для самостійної роботи	134
Література	134
Тема 7. Система безперервної педагогічної освіти.....	136
7.1. Поняття про систему безперервної педагогічної освіти	137
7.2. Багаторівнева система вищої педагогічної освіти	138
7.3. Післядипломна педагогічна освіта: цілі, функції, основні напрями...	141
Питання для повторення.....	146
Тести для самоконтролю	146
Завдання для самостійної роботи	147
Література	147
Глосарій модуля.....	149

Модуль II. Суб'єкти педагогічного процесу.....	153
Тема 1. Особистість учня у педагогічному процесі.....	155
1.1. Загальна характеристика категорії суб'єкта педагогічного процесу ..	156
1.2. Поняття про особистість, її розвиток та формування.....	157
1.3. Роль спадковості, середовища, діяльності та виховання в розвитку особистості	158
1.4. Взаємозв'язок зовнішніх і внутрішніх умов розвитку	160
1.5. Виховання, навчання і розвиток особистості	160
Питання для повторення.....	161
Тести для самоконтролю	161
Завдання для самостійної роботи	162
Література	162
Тема 2. Діяльність учня в педагогічному процесі.....	163
2.1. Загальна характеристика поняття «діяльність»	164
2.2. Види діяльності учнів в навчально-виховному процесі	165
2.3. Сутність та основні характеристики навчальної діяльності учнів... ..	166
Питання для повторення.....	167
Тести для самоконтролю	167
Завдання для самостійної роботи	168
Література	168
Тема 3. Вікові та індивідуальні особливості розвитку учнів та їх врахування в педагогічному процесі.....	169
3.1. Вікова періодизація: історія питання та сучасні підходи	170
3.2. Особливості розвитку та виховання особистості в молодшому, середньому, старшому шкільному віці	173
3.3. Урахування індивідуальних особливостей розвитку особистості	178
Питання для повторення.....	179
Тести для самоконтролю	179
Завдання для самостійної роботи	181
Література	181
Тема 4. Сутність професійної діяльності вчителя.....	182
4.1. Сутність педагогічної діяльності, її структура.....	183
4.2. Основні види педагогічної діяльності.....	184
4.3. Функції професійної діяльності вчителя	187
4.4. Стили педагогічної діяльності	188
4.5. Педагогічна ситуація і педагогічна задача.....	190
Питання для повторення.....	191
Тести для самоконтролю	191
Завдання для самостійної роботи	193
Література	193

Тема 5. Особистість учителя	194
5.1. Загальна характеристика особистості вчителя	195
5.2. Педагогічна спрямованість	199
5.3. Професійно-педагогічна компетентність	200
5.4. Педагогічні здібності	200
5.5. Професійна усталеність вчителя	201
Питання для повторення	202
Тести для самоконтролю	202
Завдання для самостійної роботи	204
Література	204
Тема 6. Професійне спілкування вчителя	205
6.1. Сутність спілкування як виду діяльності людини	206
6.2. Особливості професійного педагогічного спілкування, його структура, функції та види	207
6.3. Комунікативна компетентність вчителя	209
6.4. Стилі професійного педагогічного спілкування	211
6.5. Бар'єри в педагогічному спілкуванні	213
Питання для повторення	213
Тести для самоконтролю	214
Завдання для самостійної роботи	215
Література	215
Тема 7. Педагогічна культура та майстерність вчителя	216
7.1. Сутність професійно-педагогічної культури вчителя	217
7.2. Рівні розвитку педагогічної культури	218
7.3. Компоненти професійно-педагогічної культури	219
7.4. Сутність педагогічної майстерності	220
Питання для повторення	223
Тести для самоконтролю	223
Завдання для самостійної роботи	224
Література	224
Тема 8. Взаємодія в педагогічному процесі. Педагогічна етика	225
8.1. Сутність педагогічної взаємодії, її функції та ознаки	226
8.2. Педагогічний вплив та педагогічна взаємодія	227
8.3. Механізми та стратегії педагогічної взаємодії	228
8.4. Сутність педагогічної етики: предмет, завдання та структура	231
8.5. Основні категорії педагогічної етики, принципи та функції	233
Питання для повторення	234
Тести для самоконтролю	235
Завдання для самостійної роботи	236
Література	236
Глосарій модуля	238

Модуль III. Дидактика	241
Тема 1. Дидактика – теорія освіти й навчання	243
1.1. Поняття дидактики, її предмет та основні категорії	243
1.2. Історія становлення дидактики	246
1.3. Зв'язок дидактики з іншими науками	247
Запитання для повторення	247
Тести для самоконтролю	248
Завдання для самостійної роботи	249
Література	249
Тема 2. Структура та організація процесу навчання	250
2.1. Сутність навчання як педагогічного процесу, його завдання і рушійні сили	251
2.2. Основні функції та компоненти процесу навчання	252
2.3. Внутрішня структура процесу навчання та відображення в ній характеру навчально-пізнавальної діяльності учнів	254
Запитання для повторення	260
Тести для самоконтролю	261
Завдання для самостійної роботи	262
Література	263
Тема 3. Закони, закономірності та принципи навчання	264
3.1. Закони і закономірності навчання	265
3.2. Принципи навчання	268
Запитання для повторення	271
Тести для самоконтролю	271
Завдання для самостійної роботи	273
Література	273
Тема 4. Зміст освіти в сучасній школі	274
4.1. Поняття про зміст освіти. Фактори, що зумовлюють формування змісту освіти	275
4.2. Теорії організації змісту освіти	278
4.3. Документи, що визначають зміст освіти у середній школі: державний стандарт, навчальний план, навчальна програма, підручники	280
4.4. Наукові вимоги до формування змісту освіти	286
Запитання для повторення	288
Тести для самоконтролю	288
Завдання для самостійної роботи	289
Література	290
Тема 5. Методи навчання	291
5.1. Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання	292

5.2. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів.....	295
5.3. Методи стимулювання і мотивації учіння	298
5.4. Методи контролю й самоконтролю в навчанні	299
5.5. Вибір методів навчання	300
Запитання для повторення.....	301
Тести для самоконтролю	301
Завдання для самостійної роботи	302
Література	303
Тема 6. Форми організації навчання.....	304
6.1. Поняття про форми організації навчання. З історії форм організації навчання.....	305
6.2. Урок – основна форма організації навчання у школі.....	307
6.3. Підготовка вчителя до уроку.....	310
6.4. Нестандартні уроки.....	311
6.5. Позаурочні форми навчання.....	312
Запитання для повторення.....	315
Тести для самоконтролю	315
Завдання для самостійної роботи	316
Література	317
Тема 7. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю	318
7.1. Сутність, функції, види контролю	319
7.2. Вимоги до контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів..	321
7.3. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.....	321
Запитання для повторення.....	324
Тести для самоконтролю	324
Завдання для самостійної роботи	326
Література	326
Тема 8. Види навчання	327
8.1. Поняття про види навчання. Класифікація видів навчання	327
8.2. Пояснювально-ілюстративне навчання.....	330
8.3. Програмоване навчання.....	331
8.4. Проблемне навчання	333
Запитання для повторення.....	336
Тести для самоконтролю	337
Завдання для самостійної роботи	338
Література	338
Тема 9. Педагогічні технології	340
9.1. Еволюція поняття «педагогічна технологія» та його місце в педагогічній системі.....	341
9.2. Сутність інноваційних педагогічних технологій, їх основні ознаки..	343

9.3. Класифікації педагогічних технологій.....	344
9.4. Ігрові технології.....	348
9.5. Ситуаційне навчання.....	350
9.6. Мозковий штурм (brainstorming).....	353
9.7. Інформаційні технології навчання.....	355
Запитання для повторення.....	359
Тести для самоконтролю.....	359
Література.....	361
Тема 10. Актуальні проблеми дидактики.....	363
10.1. Диференціація в освіті.....	364
10.2. Проблема навчання обдарованих дітей.....	366
10.3. Проблема відставання учнів у навчанні.....	367
Запитання для повторення.....	370
Тести для самоконтролю.....	370
Завдання для самостійної роботи.....	371
Література.....	372
Глосарій модуля.....	373
Модуль IV. Теорія виховання.....	380
Тема 1. Сутність процесу виховання.....	382
1.1. Процес виховання, його структура і рушійні сили.....	383
1.2. Специфіка процесу виховання.....	386
1.3. Етапи процесу виховання.....	386
1.4. Рівні і види виховання.....	387
1.5. Самовиховання: суть, умови, етапи.....	390
1.6. Результати процесу виховання.....	394
Питання для повторення.....	395
Тести для самоконтролю.....	395
Завдання для самостійної роботи.....	397
Література.....	397
Тема 2. Закономірності і принципи виховання.....	399
2.1. Закономірності виховання.....	400
2.2. Принципи виховання.....	400
Питання для повторення.....	405
Тести для самоконтролю.....	406
Завдання для самостійної роботи.....	407
Література.....	407
Тема 3. Зміст процесу виховання.....	409
3.1. Багатоаспектність змісту виховання.....	410
3.2. Особистісний та індивідуальний розвиток.....	411
3.3. Формування готовності школярів до соціальних відносин.....	412

3.4. Формування базової культури особистості.....	414
Запитання для повторення.....	416
Тести для самоконтролю	416
Завдання для самостійної роботи	417
Література	418
Тема 4. Методи виховання.....	419
4.1. Методи, прийоми і засоби виховання.....	420
4.2. Методи формування свідомості особистості.....	423
4.3. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки.....	429
4.4. Методи стимулювання діяльності і поведінки	434
4.5. Вибір методів виховання	436
Питання для повторення.....	436
Тести для самоконтролю	437
Завдання для самостійної роботи	438
Література	438
Тема 5. Організаційні форми виховної роботи.....	440
5.1. Позакласна та позашкільна виховна робота.....	441
5.2. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи.....	442
5.3. Колективні творчі справи (КТС).....	446
5.4. Вивчення ефективності й аналіз форм виховної роботи	447
5.5. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання.....	448
Питання для повторення.....	448
Тести для самоконтролю	449
Завдання для самостійної роботи	450
Література	450
Тема 6. Виховання учнівського колективу	452
6.1. Поняття соціальної групи і колективу.....	453
6.2. Сутність, ознаки, функції і структура колективу	454
6.3. Діалектика розвитку колективу.....	456
6.4. Колектив й особистість.....	462
6.5. Органи учнівського самоврядування.....	464
6.6. Формальні та неформальні групи.....	467
Питання для повторення.....	469
Тести для самоконтролю	469
Завдання для самостійної роботи	471
Література	471
Тема 7. Робота класного керівника	472
7.1. Класний керівник у школі	473
7.2. Напрями і зміст діяльності класного керівника	475
7.3. Планування роботи класного керівника.....	479

7.4. Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів.....	481
Питання для повторення.....	483
Тести для самоконтролю	484
Завдання для самостійної роботи	485
Література	486
Тема 8. Актуальні проблеми виховання	487
8.1. Поняття «важковиховувані»	488
8.2. Принципи, шляхи і засоби перевиховання	490
8.3. Сім'я як соціально-педагогічне середовище	493
8.4. Особливості і перспективи розвитку сучасної сім'ї	495
8.5. Педагогічні умови успішного виховання дітей у сім'ї	495
Питання для повторення.....	502
Тести для самоконтролю	502
Завдання для самостійної роботи	504
Література	505
Глосарій модуля.....	506
Модуль V. Управління педагогічними системами	511
Тема 1. Теоретичні засади управління освітою в Україні.....	513
1.1. Поняття про педагогічну систему. Управління педагогічними системами.....	514
1.2. Поняття про школознавство. Принципи та структура управління освітою	520
1.3. Інспектування загальноосвітнього закладу	526
1.4. Управління загальноосвітнім навчальним закладом	527
1.5. Планування та облік роботи школи.....	528
1.6. Поняття про педагогічний менеджмент.....	532
Запитання для повторення.....	534
Тести для самоконтролю	534
Завдання для самостійної роботи	536
Література	536
Тема 2. Методична робота в школі	538
2.1. Поняття про методичну роботу.....	539
2.2. Основні напрями і форми методичної роботи.....	541
2.3. Підвищення кваліфікації та атестація педагогічних працівників	543
Запитання для повторення.....	546
Тести для самоконтролю	546
Завдання для самостійної роботи	547
Література	547

Тема 3. Актуальні проблеми управління освітою	549
3.1. Сутність інновацій в освіті. Класифікації педагогічних новацій.....	550
3.2. Інноваційний потенціал педагога та навчально-виховного закладу.....	553
3.3. Моніторинг в освіті.....	557
Запитання для повторення.....	561
Тести для самоконтролю	562
Завдання для самостійної роботи	563
Література	563
Глосарій до модуля.....	565